

Vasyl Artemov

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

TRANSFORMATION OF UKRAINE-EU AGRI-FOOD TRADE UNDER THE UPDATED DCFTA

Abstract. The paper examines structural changes in Ukraine-EU trade with a focus on agri-food products. In 2025 the EU accounted for around 65 % of Ukraine's trade in goods, while bilateral trade reached EUR 68.2 billion. Ukraine's agricultural exports totaled USD 22.6 billion, or about 56 % of the country's total exports. At the same time, Ukraine's share in EU agricultural imports decreased from 6.7 % in 2024 to 5.0 % in 2025 after the expiration of temporary trade facilitation measures. The updated Deep and Comprehensive Free Trade Area entered into force in October 2025 and links expanded market access more closely to alignment with EU production standards. The paper argues that the next stage of integration should focus on value added, processing, compliance with standards and diversification of export destinations rather than on physical volumes alone.

Keywords: foreign trade, agri-food exports, European Union, DCFTA, value added, Ukraine

Василь Артемов

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ТА ЄС В УМОВАХ ОНОВЛЕНОЇ ПВЗВТ

Анотація. Досліджено структурні зміни у торгівлі України з Європейським Союзом з акцентом на агропродовольчу продукцію. У 2025 році на ЄС припадало близько 65 % торгівлі України товарами, а двосторонній товарообіг досяг 68,2 млрд євро. Аграрний експорт України становив 22,6 млрд дол. США, або близько 56 % загального експорту країни. Водночас частка України в аграрному імпорті ЄС знизилася з 6,7 % у 2024 році до 5,0 % у 2025 році після завершення дії тимчасових торговельних спрощень. Оновлена Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі набула чинності у жовтні 2025 року та тісніше пов'язує розширення доступу до ринку з наближенням українських виробничих стандартів до норм ЄС. Обґрунтовано необхідність переходу від орієнтації на фізичні обсяги експорту до доданої вартості, переробки, відповідності стандартам і диверсифікації ринків.

Ключові слова: зовнішня торгівля, агропродовольчий експорт, Європейський Союз, ПВЗВТ, додана вартість, Україна

Європейський Союз залишається головним торговельним партнером України, а після 2022 року його значення зросло не лише як ринку збуту, а і як логістичного, фінансового та регуляторного простору. У 2025 році на ЄС припадало близько 65 % торгівлі України товарами, а загальний двосторонній товарообіг досяг 68,2 млрд євро [1]. Імпорт ЄС з України становив 21,7 млрд євро, тоді як експорт ЄС в Україну - 46,5 млрд євро. Від'ємне для України сальдо не слід автоматично трактувати як негативне явище, оскільки значну частину імпорту складають енергоресурси, машини, обладнання та інші товари, необхідні для функціонування і відновлення економіки. У наукових працях щодо міжнародної економічної інтеграції наголошується, що інтеграційні

процеси трансформують структуру світової торгівлі та систему міжнародних економічних відносин, а їх сучасні форми поєднують торговельне, інституційне й регуляторне зближення [5–7].

Агропродовольчий сектор залишається основою експортної спеціалізації України. За даними Міністерства економіки, у 2025 році аграрний експорт становив 22,6 млрд дол. США, або близько 56 % загального експорту країни [2]. Водночас така висока частка свідчить не лише про конкурентні переваги аграрного виробництва, а й про недостатню диверсифікацію експорту. Значна залежність від сировинних і низькоперероблених товарів підвищує чутливість валютних надходжень до врожайності, світових цін, транспортних витрат і торговельних обмежень. У цьому контексті стратегічний розвиток агропродовольчого ринку України має враховувати глобальні соціально-економічні зміни, безпекові загрози та необхідність підвищення економічної стійкості [8].

Структура імпорту ЄС з України підтверджує домінування аграрної складової. У 2024 році ключовими товарними групами були зернові на 4,4 млрд євро, тваринні або рослинні жири та олії на 3,1 млрд євро, а також насіння олійних культур і споріднена продукція на 2,5 млрд євро [3]. У 2025 році аграрні товари й надалі посідали провідні позиції, але частка України в аграрному імпорті ЄС знизилася з 6,7 % до 5,0 % [4]. Однією з причин стало завершення дії частини тимчасових торговельних спрощень, запроваджених після початку повномасштабної війни.

Таблиця 1. Ключові кількісні показники досліджуваної проблематики

Показник	Значення
Частка ЄС у торгівлі України товарами, 2025 р.	близько 65 %
Товарообіг Україна-ЄС, 2025 р.	68,2 млрд євро
Аграрний експорт України, 2025 р.	22,6 млрд дол. США (близько 56 % експорту)
Частка України в аграрному імпорті ЄС	6,7 % у 2024 р.; 5,0 % у 2025 р.

Джерело: складено автором за офіційними даними, наведеними у списку джерел.

Перехід від надзвичайного режиму доступу до ринку до оновлених довгострокових правил є важливою зміною для українських експортерів. Оновлена Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі набула чинності 29 жовтня 2025 року [1]. Новий підхід передбачає додаткову взаємну лібералізацію, але водночас містить захисні механізми та сильніше пов'язує розширення тарифних квот із наближенням України до стандартів ЄС у сфері добробуту тварин, використання пестицидів і ветеринарних препаратів. Отже, конкурентоспроможність дедалі більше залежить не лише від ціни, а й від відповідності регуляторним вимогам. Водночас стійкість конкурентних позицій підприємств у мінливому ринковому середовищі залежить від системного врахування зовнішніх і внутрішніх чинників, а для аграрних підприємств конкурентоспроможність безпосередньо пов'язана з їхньою економічною ефективністю [9, 10].

Для аграрного бізнесу це формує інвестиційний стимул. Підприємствам, які планують стабільно працювати на єдиному ринку ЄС, необхідно вкладати кошти у простежуваність, лабораторний контроль, сертифікацію, стандарти безпечності, екологічні практики та модернізацію виробництва. Такі витрати є бар'єром для частини малих виробників, але водночас підвищують якість продукції й відкривають можливості для виходу на ринки з вищою купівельною спроможністю. Державна політика може зменшити цей бар'єр через консультаційні програми, співфінансування сертифікації та доступне інвестиційне кредитування.

Не менш важливим є перехід до експорту продукції з вищою доданою вартістю. Наприклад, експорт насіння соняшнику або зерна формує меншу внутрішню додану вартість, ніж експорт олії, готових харчових продуктів, кормів, біохімічних компонентів чи спеціалізованої продукції. Висока частка України в імпорті ЄС рослинних олій демонструє наявність конкурентної позиції у переробці, яку доцільно поширювати на інші товарні групи. Це потребує інвестицій у переробні потужності, енергоефективність, холодову логістику і маркетинг. Реалізація такої моделі також залежить від ефективності логістичної діяльності аграрних підприємств, оскільки транспортні, складські та організаційні витрати безпосередньо впливають на економічний результат експортних операцій [11].

Поряд із поглибленням торгівлі з ЄС потрібна географічна диверсифікація. Міністерство економіки відзначає, що ринок ЄС залишається ключовим, однак географія аграрних поставок поступово розширюється [2]. Такий підхід зменшує залежність від змін європейського торговельного режиму та дозволяє використовувати різні сезонні й цінові цикли. Проте диверсифікація не означає відмову від євроінтеграції: навпаки, відповідність стандартам ЄС може бути репутаційним активом і на ринках третіх країн.

Отже, наступний етап торговельної інтеграції України з ЄС має оцінюватися не лише за тоннажем експорту чи розміром квот. Ключовими показниками повинні стати частка переробленої продукції, додана вартість на одиницю експорту, кількість підприємств, сертифікованих за вимогами ЄС, та географічна диверсифікація поставок. За такого підходу оновлена ПВЗВТ може стати механізмом структурної модернізації аграрного сектору, а не лише інструментом доступу до ринку.

REFERENCES / СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. European Commission. EU trade relations with Ukraine. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en (accessed: 27.09.2026).
2. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Тарас Висоцький: Аграрний експорт України - ринок ЄС залишається ключовим, але географія поставок розширюється. 05.02.2026. URL: <https://me.gov.ua/News/Print/2cf3fa5e-c23b-4aea-bc79-fa9fb9dea631?lang=uk-UA> (дата звернення: 27.09.2026).
3. Eurostat. Trade in goods with Ukraine in 2024. 07.05.2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250507-1> (accessed: 27.09.2026).

4. Eurostat. Trade in agricultural products: EUR 24.7 billion surplus. 12.05.2026. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260512-2> (accessed: 27.09.2026).
5. Лесюк В. С. Вплив інтеграції на трансформацію світової економіки. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2026. № 2 (120). С. 362–369. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2026-2-48>.
6. Лесюк В. С. Теоретичні підходи до міжнародної економічної інтеграції та її сучасні особливості. Via Economica. 2026. № 13. С. 219–226. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2026-13-26>.
7. Лесюк В. С. Концептуалізація процесів економічної інтеграції в системі міжнародних економічних відносин. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2026. Вип. 2 (106). С. 29–37. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.D2026.2.4>.
8. Медвідь В. Ю., Лесюк В. С., Нестеренко А. М. Стратегія розвитку агропродовольчого ринку України в умовах глобальних соціально-економічних змін та сучасних загроз національній безпеці. Актуальні проблеми економіки. 2025. № 6 (288). С. 330–337. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-288-330-337>.
9. Лесюк В. С. Оцінка конкурентних позицій підприємств в умовах мінливого ринкового середовища. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія Економіка. 2026. Вип. 1. С. 82–90. DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2026-1-12>.
10. Лесюк В. С. Оцінка конкурентоспроможності в контексті забезпечення економічної ефективності аграрних підприємств. Економічний простір. 2024. № 191. С. 512–518. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/192-10>.
11. Лесюк В. С. Економічна ефективність логістичної діяльності аграрних підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 23. С. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.23.74>.